

article is to answer the question of how the atmosphere in the family determines the fascination with the cycle of the novels by E.L. James? What changes have taken place in the lives of the respondents after the confrontation with the text of the novels?

Keywords: Atmosphere in the family, fantasy, loneliness, Grey, effects of greyo-mania, teenagers.

УДК 37.378

ЕКЗАМЕН ЯК ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП ПЕРЕВІРКИ ОТРИМАНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ

Renata Brzezińska, doctor, director

Pedagogical Institute of Cuiavian University in Włocławek, Poland

e-mail: pedagogia1@wp.pl

Т. П. Кучай, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри психології і педагогіки
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

e-mail: kuchay@ukr.net

Анотація. У статті висвітлюється екзамен як підсумковий етап перевірки отриманих знань учнів у навчально-виховному процесі школи. Розглядається екзамен, що є підсумковим етапом вивчення усієї дисципліни або її частини і має за мету перевірку знань учнів. Екзамен дає можливість кожному учневі у порівняно короткій проміжок часу осмислити весь пройдений курс у цілому, сконцентрувати увагу на вузлових його моментах, закріпити у пам'яті його основний зміст. Розкрито основні види екзаменів. Описується Державна підсумкова атестація, що проводиться в загальноосвітніх навчальних закладах з предметів, які містяться в інваріантній частині типових навчальних планів за збірниками, затвердженими Міністерством освіти і науки України.

Ключові слова: екзамен, школа, учень, освіта, Державна підсумкова атестація.

Актуальність (Introduction). Оцінювання навчальних досягнень учнів є одним із необхідних компонентів навчально-виховного процесу, оскільки дає змогу одержати якісну характеристику засвоєння учнями навчального матеріалу. Вчитель має змогу оцінити позитивні і негативні аспекти своєї роботи, і, по можливості, вносити зміни в методи роботи, шукаючи той індивідуальний стиль, який і творить справжнього педагога, та й учень не стоїть осторонь процесу оцінювання, виробляючи своє ставлення до оцінювальних знань, адже думка друзів, товаришів, батьків про його шкільні успіхи йому не байдужа [1].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Вивченню екзамену як підсумкового етапу перевірки отриманих знань учнів у навчально-виховному процесі школи присвячено праці А. Алексюка, Ш. Амонашвілі, Б. Ананьєва, С. Гончаренко, Н. Буринської, І. Лернера, В. Паламарчука, П. Сікорського, В. Сухомлинського, С. Сухорського, О. Ярошенко та ін.

Мета (Purpose). Метою даної роботи є вивчення екзамену як підсумкового етапу перевірки отриманих знань учнів у навчально-виховному процесі школи.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). Важливу роль у поповненні і удосконаленні знань відіграє

процес підготовки студентів до екзаменів. При цьому ґрунтовно перероблюється весь фактичний матеріал даної науки, а не тільки якоїсь її частини. Підготовка до відповіді, викладення відповіді на папері, усні відповіді на поставлені викладачем запитання і под. завжди пов'язані з напруженою розумовою діяльністю студента: зміст відповіді має бути старанно продуманим, необхідні знання для цього уважно відібрані, щоб викладач міг їх виміряти за різними параметрами, у тій чи іншій формі виражені. Перевірка знань тісно пов'язана з відтворенням і повторенням раніше вивченого, а це завжди ефективно допомагає їх удосконаленню [2].

Екзамен є найбільш активною перевіркою знань за визначений період навчання. Екзамен, як спосіб перевірки знань, викликає неоднозначну оцінку як педагогів, так і учнів. Відмічаються два головних недоліки екзамену з традиційним вибором екзаменаційних білетів учнями. У "витагуванні" вдалого/невдалого білета є елемент випадковості ("екзамен-лотерея"). Поправити цей недолік можна за рахунок додаткових запитань до екзаменуючого. Крім цього у вітчизняних школах у наш час за бажанням учнів використовується екзамен не лише за білетами, але й за рефератами, написаними до екзамену, а також вільна бесіда по всьому курсу. Друге — екзамен є, до певної міри, стресовою ситуацією для того, хто його складає, часто блокує інтелектуальні можливості особистості. Це так. Однак, людина все життя у процесі своєї діяльності піддається перевірці та оцінці, тому й учні повинні бути готові до контролю і сприймати ситуацію екзамену як стандартну. Тож екзамен залишається ефективною формою перевірки знань, умінь, розвитку мислення, сформованості поглядів, відношень, оцінок [3].

Екзамен є підсумковим етапом вивчення усієї дисципліни або її частини і мають за мету перевірку знань учнів по теорії і виявлення навичок застосування отриманих знань при вирішенні практичних завдань, а також навиків самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

Екзамен дає можливість кожному учневі у порівняно короткий проміжок часу осмислити весь пройдений курс у цілому, сконцентрувати увагу на вузлових його моментах, закріпити у пам'яті його основний зміст.

Відомі два основних види екзаменів: без екзаменаційних білетів - вид найбільш високого рівня, хоча поки що рідко застосовуваний, і за екзаменаційними білетами. Перший вид екзамену - екзамен-бесіда - проводиться приблизно так: студенту, який складає екзамен пропонується для початку бесіди одне запитання і дається деякий час для його обдумування. Бажано, щоб це запитання було не другорядним і не ізольованим від основних понять курсу.

В перебігу відповіді залежно від її якості той, хто екзаменує, поступово може розширити поставлене перед студентом завдання. Бесіда дає змогу з'ясувати не тільки формальні знання з даного питання, але і поняття його ролі у всьому курсі, його зв'язку з іншими питаннями. При цьому з'ясовується: чи користувався студент при вивченні усього курсу додатковою літературою.

Можлива бесіда і іншого характеру, коли екзаменатор ставить перед собою більш просте завдання - з'ясувати, чи засвоєні студентом основні ідеї курсу, чи знає він визначення, чи правильно формулює основні поняття, чи розуміє їх зміст.

Основна перевага екзамену-бесіди полягає у тому, що у даному випадку надається можливість отримати достатньо повне уявлення про якість підготовки студента з даного курсу і з'ясувати його потенційні можливості у вивченні науки. Випадковість оцінки при такій формі іспиту, як правило, неможлива. Але такий іспит потребує високої кваліфікації екзаменатора і повної довіри до нього студентів.

Екзамен -бесіда потребує від екзаменатора достатньо великої напруги сил і великих затрат часу. Ця форма не застосовується у тих випадках, коли ставиться за

мету перевірка засвоєння практичної частини курсу і тому, хто складає іспит, необхідно запропонувати для вирішення визначену кількість завдань. Екзамени у формі бесіди краще проводити на старших курсах, причому з деяких спеціально відібраних для цієї мети дисциплін.

Другий основний тип екзамену - за екзаменаційними білетами - є загальновідомим. У цьому разі особливої уваги потребує складання екзаменаційних білетів. Рівномірне розподілення матеріалу у білетах, різноманітність запитань, повнота охоплення прочитаного курсу, вдалий підбір завдань - усе це значною мірою полегшує хід екзамену і сприяє об'єктивності оцінки. Іспит за білетами ніяк не включає бесіди з тим, хто складає екзамен. Мета її полягає у послабленні випадкового фактора, який проявляється при такій формі екзамену. Додаткові запитання при цьому, як правило, задаються з того матеріалу, який висвітлює або побічно торкається у своїй відповіді студент. Але можливі випадки, коли для уточнення оцінки знань доводиться торкатись і інших розділів курсу [2].

Державна підсумкова атестація (ДПА) у початковій школі в проводиться відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, листа МОН Щодо проведення державної підсумкової атестації у закладах загальної середньої освіти .

ДПА здобувачів початкової освіти здійснюється з метою внутрішнього моніторингу якості освіти у формі підсумкових контрольних робіт з двох предметів: української мови (передбачає оцінювання результатів навчання з української мови та читання) і математики. Для проведення ДПА в закладі освіти використовуються єдині завдання, які укладають вчителі закладу освіти, відповідно до затверджених Міністерством орієнтовних вимог до змісту атестаційних завдань і затверджує керівник закладу освіти [4].

Державна підсумкова атестація (ДПА) — випускні іспити, які складають випускники початкової (4 клас), основної (9 клас) та старшої (11 клас) школи, а також професійно-технічних і вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації в Україні. Державна підсумкова атестація проводиться наприкінці навчального року [5].

Державна підсумкова атестація проводиться в загальноосвітніх навчальних закладах з предметів, які містяться в інваріантній частині типових навчальних планів за збірниками, затвердженими Міністерством освіти і науки України. Результати ДПА визначаються за 12-бальною шкалою за загальними критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів. Бали, отримані за атестацію, виставляються окремо від річних балів. Результати ДПА заносяться до свідоцтва про базову загальну середню освіту (9 клас), до атестата про повну загальну середню освіту (11 клас) і враховуються при визначенні середнього бала відповідного документа, а також при визначенні претендентів на нагородження золотою або срібною медаллю.

У початковій школі проводиться державна підсумкова атестація з української мови або з мови навчання (мова та читання) та математики. Бали за атестацію виставляються за результатами підсумкових контрольних робіт. У 2012 році атестація відбувалась за наступними збірниками завдань.

В основній школі учні атестуються з української мови (диктант), математики, географії, біології та іноземної мови (чи інший гуманітарний предмет на вибором навчального закладу, профільний предмет або предмет, який вивчається поглиблено, окрім Української літератури). У 2012 році використовувались такі збірники завдань.

Державна підсумкова атестація проводиться з української мови (письмовий переказ), профільного предмета (або на вибір з історії України чи математики у класах універсального профілю) та предмета на вибір (крім деяких предметів, які не вивча-

ються в 11 класі у класах універсального профілю, наприклад, правознавства). У 2012 році МОНУ затвердило ці збірники.

Можуть бути атестовані також екстерни та інші особи, які не навчались у «звичайних» загальноосвітніх навчальних закладах (особи, які не мали змоги за станом здоров'я, які прискорено опанували навчальний матеріал тощо).

Результати ДПА можуть бути оскаржені до апеляційної комісії, яка може скоригувати атестаційну оцінку.

Державна підсумкова атестація проходить за різними формами, які затверджуються МОНУ для кожного предмета.

□ У початковій школі екзамен з української мови включав тестові завдання, переписування тексту, складення міні-твору. Екзамен з математики містив кілька тестових завдань, кілька прикладів та задачу.

□ В основній школі екзамен з української мови (або з мови навчання) проходив у формі диктанту; використовувалися тексти обсягом від 157 до 168 слів; з математики, біології та географії письмово за посібником (а у 2010 році використовувалась також усна форма за білетами); екзамен з математики містив тестові завдання, завдання з короткою відповіддю та розгорнуті завдання (чотири рівні, четвертий – для шкіл, де математика є профільним предметом); екзамен з географії містив тестові завдання, завдання на встановлення правильної відповідності, послідовності, відкритого типу та роботу з контурною картою; екзамен з біології містив тестові завдання та описові завдання відкритого типу; екзамен з іноземної мови – усна форма («говоріння» – усно описати певну ситуацію) та письмова форма (робота з текстом, граматичні завдання та міні-вір); з решти предметів – усно за білетами або письмово за посібником (з інформатики також можливий захист творчих робіт).

□ У старшій школі екзамен з української мови (або з мови навчання) проходив у формі письмового переказу з використанням текстів обсягом від 435 до 486 слів; решта екзаменів проходять письмово за посібником, крім іноземної мови (де є усна та письмова частини; зміст аналогічний екзамену в основній школі, але трохи складніший), технологій та інформатики (де можливий захист творчих робіт) та фізичної культури (тестові завдання та фізичні вправи). Екзамен з історії України містив тестові завдання, завдання на встановлення дати події, про яку йдеться в уривку, місця події чи назви організації, про яку йдеться в уривку, двома твердженнями описати наслідки події чи явища, про яке йдеться в уривку, аналіз історичного джерела за планом. Екзамен з математики містив тестові завдання (2/3 алгебри, 1/3 геометрії), завдання з короткою відповіддю (3/4 алгебри, 1/4 геометрії), завдання з розгорнутою відповіддю (2/3 алгебри, 1/3 геометрії) та ускладнені завдання з розгорнутою відповіддю (для шкіл, які поглиблено вивчають математику або мають цей предмет як профільний; половина завдань з алгебри, половина з геометрії) [5; 6].

Міністерством освіти і науки затверджено орієнтовні вимоги до змісту атестаційних завдань для проведення державної підсумкової атестації в закладах загальної середньої освіти в 2017/18 навчальному році. Документом визначено зміст та особливості проведення шкільних екзаменів в цьому навчальному році.

У Міносвіти зазначають, що в 2018 році терміни проведення ДПА в початковій і основній школі будуть визначатися шкільними педагогічними радами, а учні 11-х класів здадуть випускні екзамени у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

Передбачається, що підсумкова атестація одержувачів початкової освіти буде здійснюватися з метою внутрішнього моніторингу якості освіти в формі підсумкових контрольних робіт з двох предметів: української мови та математики.

Підсумкові контрольні роботи будуть складати вчителі початкових класів за єдиними завданнями для всіх класів паралелі відповідно до орієнтовними вимогами

до змісту атестаційних завдань. Атестаційні матеріали, що містять підсумкові контрольні роботи з української мови та математики в двох варіантах, повинен узгодити педагогічна рада. Контрольні роботи будуть проведені на другому або третьому уроці, окрім понеділка і п'ятниці, а також днів перед і післясвяткових. Державна підсумкова атестація одержувачів базової середньої освіти буде здійснюватися в письмовій формі з трьох предметів: українська мова, математика та предмету за вибором педагогічної ради. Завдання для проведення іспитів складатимуть вчителі школи. Рекомендації Міністерства освіти містять орієнтовні вимоги до змісту атестаційних робіт для учнів 9 класу, яких повинні дотримуватися вчителі при складанні завдань контрольних робіт.

Результати екзаменів не будуть враховуватися при виставленні річних оцінок з предметів, за якими проводилося ДПА. Державна підсумкова атестація одержувачів повної загальної середньої освіти буде проведена у формі ЗНО з трьох предметів: української мови, математики або історії України (період ХХ - початок ХХІ століття) і предмету за вибором учня [7].

Висновки і перспективи (Discussion). Педагогічний контроль як спосіб отримання інформації про якісний стан навчального процесу - невід'ємна частина навчального процесу. Оптимальна організація контролю визнається однією з умов формування професійних компетенцій учнів сучасної школи. Екзамен як основна форма контролю отримує сьогодні в методиці професійної освіти нове осмислення.

Отже, в проведенні екзамену як основного способу рубіжного контролю в сучасних умовах намітилася тенденція підвищення різноманітності його форм, переходу від традиційної білетної форми до інших форм, що забезпечує більш об'єктивну (швидку, розвиваючу) оцінку успішності учня. Саме різноманітність, відмова від якоїсь однієї форми екзамену дозволить побудувати контроль таким чином, щоб він спонукав учнів до подальшої плідної навчання.

Список використаних джерел

1. Біляковська О. Психологічні аспекти оцінювання успішності учнів. *Вісник Львів. ун-ту*. 2012. Серія педаг. Вип. 28. С.53–58.
2. Основні форми контролю знань студентів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14679/>
3. Методи і форми контролю [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/15880728/pedagogika/metodi_formi_kontrolyu
4. Проведення ДПА в початковій школі у 2018 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/certification/34353/>
5. Державна підсумкова атестація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>
6. Наказ № 1547 від 30.12.2014 Про затвердження Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0157-15>
7. Как будут проведены школьные экзамены в 2018 году [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/school/certification/46144/>

References

1. Bilyakovska O. (2012) *Psychological aspects of evaluation of students' achievement*. Visnyk Lviv. un-tu. Seriya pedah. Vyp. 28. 53–58.
2. *Osnoyni formy kontrolyu znan studentiv* [Basic forms of student knowledge control] [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14679/>

3. Metody i formy kontrolyu [Methods and forms of control] [Elektronnyy resurs] – Rezhyim dostupu: http://pidruchniki.com/15880728/pedagogika/metodi_formi_kontrolyu
4. Provedennya DPA v pochatkoviy shkoli u 2018 rotsi [Conducting the STA in elementary school in 2018] [Elektronnyy resurs] – Rezhyim dostupu: <http://osvita.ua/school/certification/34353/>
5. Derzhavna pidsumkova atestatsiya [State final attestation] [Elektronnyy resurs] – Rezhyim dostupu: <https://uk.wikipedia.org>
6. Nakaz № 1547 vid 30.12.2014 Pro zatverdzhennya Polozhennya pro derzhavnu pidsumkovu atestatsiyu uchniv (vykhovantsiv) u systemi zahalnoyi serednoyi osvity [Order No. 1547 dated December 30, 2014 On Approval of the Provision on the State Final Certification of Students (Pupils) in the General Secondary Education System][Elektronnyy resurs] – Rezhyim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0157-15>
7. Kak budut provedeny shkolnye ékzameny v 2018 hodu [How will the school exams be conducted in 2018] [Elektronnyy resurs] – Rezhyim dostupu: <http://ru.osvita.ua/school/certification/46144/>

ЭКЗАМЕН КАК ИТОГОВЫЙ ЭТАП ПРОВЕРКИ ПОЛУЧЕННЫХ ЗНАНИЙ УЧАЩИХСЯ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ШКОЛЫ

Р. Бжежиньска, Т. П. Кучай

Аннотация. В статье освещается экзамен как итоговый этап проверки полученных знаний учащихся в учебно-воспитательном процессе школы. Рассматривается экзамен, который является итоговым этапом изучения всей дисциплины или ее части и имеет целью проверку знаний учащихся. Экзамен дает возможность каждому ученику в сравнительно короткий промежуток времени осмыслить весь пройденный курс в целом, сконцентрировать внимание на узловых его моментах, закрепить в памяти его основное содержание. Раскрыты основные виды экзаменов. Описывается Государственная итоговая аттестация, которая проводится в общеобразовательных учебных заведениях по предметам, которые содержатся в инвариантной части типовых учебных планов по сборникам, утвержденным Министерством образования и науки Украины.

Ключевые слова: экзамен, школа, ученик, образование, Государственная итоговая аттестация.

EXAMINATION AS THE FINAL STAGE OF CHECKING THE STUDENTS OF STUDENTS OF STUDENTS IN THE SCHOOL TRAINING AND SCHOOL PROCESS

R. Brzezińska, T.P. Kuchai

Abstract. The article highlights the examination as the final stage of testing the students' knowledge gained in the educational process of the school. An examination is considered, which is the final stage of the study of the whole discipline or part of it and is aimed at checking the knowledge of students. The exam allows each student in a relatively short period of time to comprehend the entire course as a whole, concentrate attention on the key points of it, and fix in his memory his main content. The main types of examinations are revealed. Describes the State final certification, which is conducted in general educational institutions in the subjects that are contained in the invariant part of the model curriculum on collections approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine.

Keywords: exam, school, pupil, education, State final attestation.